

ר"ל אם גם הם לא ישלימו חוקם ותתגלגל עוד ויהיו עוד גופים אחר האחרונים, אזי גם אותן האחרונים לא יהיה זכר למו.

ועדיין לא ביאר מה נהיה במצות של גופים הראשונים הנאבדים, וביארו בקפיטל ב' שם (יז-כא) ואמר ושנאתי את החיים, ר"ל טוב לאדם שלא נברא, כי רע עלי המעשה שנעשה תחת השמש, ומהו המעשה ההוא ששונא, חוזר (ק) ופירש ושנאתי אני את כל עמלי שאניחנו לאדם שיהיה אחרי, שבהצטרך הנשמה להתגלגל אזי כל עמל גוף הראשון יורש הגוף השני. ומי יודע החכם יהיה או סכל וישלוט בכל עמלי, ר"ל שגם גוף השני אולי יהיה רשע והוא שליט במצות של גוף הראשון, כי מאחר שגוף הראשון אבוד אז שייך הכל להשני כאלו הוא עשאו, וכאשר מרבה להרשיע יוכל לבטל גם המצות הראשונים, כמו על דרך משל בתוהה על מעשים טובים שעליהם אמר הכתוב (קסב) (יחזקאל יח, כד) כל צדקותיו אשר עשה לא תזכרנה, וכדומה, ועל זה אמר שלמה המלך ע"ה שהוא רחמנות גדול שזה ישלוט במצות של ראשון ויהיו בידו כחומר ביד היוצר וכאמור. כי יש אדם, ר"ל המכונה בשם אדם שאינו עניו, שעמלו בחכמה ובכשרון (קסג), ולאדם שלא עמל בו יתננו חלקו גם זה הבל כו', כל מקראות אלו סובבים הולכים על ענין האמור, ודו"ק.

ובזה פירשתי פסוקי ישעיה (ס, ג-א) כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי איזה בית אשר תבנו לי ואיזה מקום מנוחתי ואת כל אלה ידי עשתה ויהיו כל אלה (זהו כפל לשון, עמדו

המפרשים ז"ל בו (קפ) ואל זה אביט אל עני ונכה רוח וחרד על דברי, שוחט השור מכה איש זובח השה כו' גם המה בחרו בדרכיהם ובשקוציהם נפשם חפיצה (קסד) כו'. וכוונות מקראי קודש אלו סובבים הולכים לכל האמור, שעל ידי הגלגולים מתאחרת הגאולה, וגם הגופים הראשונים נאבדים, והתרופה לזה ענוה, שהעניו אין מתגלגל.

ונקדים עוד, כי הפסוק אומר (מסלס קטו, טו) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, ולפעמים נאמר (ישעיה ג, א) מלא כל הארץ כבודו. אלא הענין כמו שאמרו רז"ל (ר"ס לב). שכשהרבה רשעים בעולם מסלקים מרכבת השכינה למעלה, והוא כי המתגאה אמר הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור במחיצה אחת (סוטה ב), ולכן כשגאים רבים בעולם מרכבת השכינה מסתלקת והשגחתו של השי"ת בזה העולם הוא רק מעט מזער כדי חיונו (קסד) של העולם, והוא רק בבחינת רגלים, דהיינו שאין מושפע ומושגח זה העולם מלמעלה רק בבחינת מדרגה תחתונה. ולזה אמרו רז"ל (קס) כל ההולך בקומה זקופה כאלו דוחק רגלי השכינה, ר"ל כי כסא השכינה נסתלק למעלה על ידו, ולא נשאר בזה העולם רק בחי' רגלים מהקדושה, וגם בחינה זו קשה עלי (קס) לסבול גאוותו וגאונו של זה, כי הקדושה והגאות הם ב' הפכים, ולכן דוחק רגלי השכינה וכו"ל, והבן.

ונקדים עוד ענין שומרי החומות שאמר הכתוב (ישעיה סג, ו-ז) על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים תמיד כל היום כו', הענין הוא כי בית המקדש שיבנה במהרה בימינו יבא מן

קס. ס"א חזר. קסא. ע' רש"י ז"ל, וע' קדושין מ ע"ב. קסב. נראה הכוונה שיש אדם שאינו ענו אבל קיים מצוות ומ"מ הוצרך להתגלגל, וכל עמלו שעמל בזה העולם היה בחכמה ובכשרון שהם מעשים טובים, ועכשיו כשמתגלגל יתננו לאדם שלא עמל בו ואז הוא תלוי במעשה השני וכו"ל. קסג. ע' אלשיך הק', מצודת דוד. קסד. ס"א חפצה. קסה. ס"א חיוני. קסו. ברכות מג ע"ב, וע' קדושין לא ע"א, תוצאות חיים לבעל ראשית חכמה אות ל. קסז. ס"א עליה וכצ"ל.

השמים בית אש^(מפ), וזה הבית המקדש אנו בונין תמיד, וכל ישראל יש להם חלק בו, ובכל תורה ובכל מצוה נבנה קצת בנין באותו בית המקדש, ולפי המובן כבר היה נגמר אותו הבית המקדש ברובי תורה ומצות שהצדיקים עושים בכל דור, אלא החסרון הוא שאיש אחד בונה ואלף סותרים, כי האדם שעושה עבירות הוא סותר תמיד קצת מהבנין, וזהו רחמנות גדול זה בונה ואלו סותרים, ולכן צוה השי"ת (ויקרא יט, י) הוכח תוכיח כו', שמצוה גדולה להחזיר האנשים למוטב ולהודיעם גודל הרעה אשר הם גורמים, ולכן אלו המוכיחים שמצילים בני אדם מעבירות נקראים שומרי החומות.

ולזה נתרעמה ירושלים איך יש כח לאנשים אלו לסתור מה שאלו בנו, ומה יהיה הסוף, ואמר לה השי"ת תנחומין, על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים, אלו המוכיחים תמיד לא יחשו, ואולי על ידי זה יבנה בית המקדש במהרה. ושוב אומר השי"ת אל המוכיחים שנדבו לבם לשמור חומות בית המקדש, אתם המזכירים את ה' (ר"ל לבני אדם) אל דמי לכם ואל תתנו דמי לו, ר"ל לא תיעפו ולא תיגעו ותמיד תוכיחו את בני עד יכונן ועד ישים כו' ומובן.

הרי שהבית המקדש אנו בונין מעט מעט, ולז"א הכתוב כה אמר ה', הלא אתם רואים כעת השמים כסאי שמרכבתי בשמים, אבל הארץ היא רק הדום רגלי, לפי שהגאים רבים, וכמאמר ז"ל^(קט) לא חרבה ירושלים עד שהיו בה גסי רוח שנאמר (ע' ירמיהו יג, טו) שמעו ואל תגבהו, וא"כ הארץ היא רק הדום רגלי

וכמ"ש תחלה, וא"כ איזה בית אשר תבנו לי, שבהיותכם גאים איך אפשר שתגמרו אתם בנין בית המקדש העתיד במה^(קט), ואיזה מקום - ר"ל באיזה אופן יש מקום שיהיה מנוחתו^(קט) נגמר מהרה, הלא תדעו ותבינו ואת כל אלה, ר"ל כל אלה האנשים הדור שאתם רואים כבר ידי עשתה אותם מלפנים, ועכשיו ויהיו עוד הפעם נאום ה', וא"כ מאחר שהגלגול חוזר בעולם הגאולה מתאחרת מאוד, ולכן ואל זה אביט - ר"ל שאני משתוקק ומצפה אל עני ונכה רוח וחרד כו', שכאשר תהיו ענוים אז לא יהיה צורך לגלגול ויהיה הגאולה במהרה, משא"כ עתה בהיותכם מתגאים צריך הגלגול.

והוסיף לומר, לא זו בלבד שמתגלגלים באדם אלא גם בבהמות ודומם צומח חי מדבר, ובהיות מקריבין הבהמה קרבן לה' כראוי יתוקן נשמה ההיא^(קט), והם לא הקריבו הקרבנות והמנחות כמשפטם, עיין רש"י^(קט), וא"כ לא די שלא תיקנו הנפש המגולגל ההוא בדצח"מ אף גם קלקלוהו, לז"א שוחט השור מכה איש כו' וכן כולם, עיין רש"י. ומתרעם עוד, כל תאמר שהגופות השניים המגולגלים המה מטיבים דרכם ולא יצטרכו יותר להתגלגל, ולז"א שאינו כך, אלא גם המה, ר"ל הגופות השניים בחרו בדרכיהם הראשונים, וא"כ הגאולה יתאחר ח"ו, והבן ודו"ק.

ובזה נבא אל ביאור המאמר דסוטה אשר העמדנו בריש הדרוש, ויובן עם האמור, כי הגאולה מאוסה בעיני השי"ת, והענוה משובחת שעל ידה יוקדם הגאולה תכלית ההקדם בהיות א"צ לגלגול כאמור, ובא הש"ס

קפח. ע' ב"ק ס ע"ב, זח"ג רכא ע"א. קסמ. לא מצאתיו, והנה בסנהדרין צח ע"א אין בן דוד בא עד שיכלו גסי הרוח מישראל, ופירש המהרש"א ז"ל דמאחר שהמתגאה דוחק רגלי השכינה אי אפשר לבן דוד לבוא, ובסוטה ה ע"א אזהרה לגסי הרוח מנין שנאמר 'שמעו והאזינו אל תגבהו' והוא הפסוק שמביא רבינו. קע. נדצ"ל במהרה. קעא. אולי צ"ל מנוחתי. קעב. ע' חסד לאברהם מעין שני נהר מז, מעין חמישי נהר יז, ועי' לעיל ויקרא דרוש א. קעג. שהיו גזולין.